

DOMOVINA

MÉSZECSNE NOVINE ZA SZLOVENSZKI NÁROD

II. LÉTO

BUDAPEST, 1921 MÁRCIUS 15-TOGA

3. NUMERA.

Páver.

Razburkanye i revolucia sztoji na szvéti. Vsze cslovece náprave sze grózsajo i obrnyávajo. Ali na fundamentumi vekivecsnoga szitka sztoji páver, sztálen i trdi kak pecsina v morji, gda velki viher vodó do tla gorisztepé i globocsino zgrózsja. Gda sze cslovecsansztvo v nicsesztnoszt vrzsti pripráva, do pávra ne doszégne té prekléti vrtél, on osztáne pri szvojemí déli i pri szvoji velkivecsni isztinaj, kak zmoozen strázsár szitka.

Oh, tó je csúdevrédnó napréidénye cslovecsansztva bíló od szlédnyi sészdeszét-szedemdeszét lét mó. Velke fabrike szo posztanole, várasje szo kak gobe z zemlé vóraszli i lúsztvó sze je v velki seregaj trló v várase. Pávri szo sze kak netúzsne ibojne nazáj potégnohí vszvoje grmé. Tak sze vidlo, csi de tó nadale tak sío, celi szvét edna velka fabrika bó.

Ali nacsí sze zgódílo.

V tom cajtí sze je véksi tál cslovecsansztva prevecs ktomi navado, ka vsze krédi dobi v váras, ka cslovecsi szitek potrebiúje i lúsztvó je pozábló z koj zsvé. Po táksém szo mislénye doszta millionóv lúsztvó zmesálo i pokvarílo. Ki naréci pride v szlobodno naturo, pod csiszto nébo i na áldúvne mezóve, on prevecs lehkó pozáblí, ka je duzen szvojemí cslovecsansztvi. Lúsztvó je né vecs radosztí najslo v dobri cslovecsi návadaj, v sztínszkom i pravicsnom mislényi, v prosztom ali plemenitom szitki. V té razburkani i mótní dúsjaj je nika drúgo né osztanole, kak zselénye ládanya. Lúsztvó je né lí szvétí stélo, nego ládati, zmoozno grátati, péneze i bogázstvo méti i po táksém drúgo lúsztvó pod szébe szpraviti. Té vnoge fabrike je né potrebsina na szvét prinészla, nego zselénye dobicska i ládanya.

Dráží moji prijátelje, jeli szte hodili v várasaj? Jeli szte vidli toga povszéd vónamálánoga erdécsega csloveka z velkim kalapácsom? Té erdéci cslovek je né szamo tó kázo, ka fabricski délavci poznajo szvojo mócs i iscséje szvoje isztine, nego tó tñdi, ka fabrike ládajo obri szvétí i ka je szvét napunyeni z szelényem ládanya.

Szvétovno bojno je né národna netrpívoiszt prinészla na szvét, nego té z zselényem ládanya napunyene dúse cslovecsansztva.

Té erdéci cslovek je z szvojom velkim kalapácsom na szvét vdaro. Szvét sze mocno sztrószó i vsze nyave velke falinge szo sze vópokázale. Vó sze pokázalo, ka szvét z mezóvov zsvé i né z fabrik. Vó sze pokázalo, ka je mezóvszko délo vszepovszéd dojprislo, zato fabrike tñdi némrejo délati. Vó sze pokázalo, ka je cslovecsansztvo zablódílo, gda sze je z célov mocsvon na fabrike i várase vrglo, mezóvszko délo i vesznice je pa povrglo. Vó sze pokázalo, ka práve vretine szitka páver má v rokáj, né té erdéci cslovek.

Té erdéci cslovek je z szvojom velkim kalapácsom szam szébé pokvaró. Na nébi prisesztnosztí sze pa mészto nyega edno drúgo znaménye kázse: páver

z velkov koszov. On je né erdéci i né béli, ár je szitek tñdi né erdéci i né béli. On od zacsétka mó na právi podlagaj szitka sztoji i je táksi, kak szitek zapovedáva.

Zdaj zse dobro vidímo, ka je cslovecsansztvo cíl kulture v nemogócni mésztaí iszkaló. Zdaj zse vidímo, ka kultura némre drúgoga cíla méti, kak szitek. Szitek nam pa páver szpráva.

Páver z dúsnim pokojom lehkó gléda na szvoje délo. On lehkó pávi:

„Nezvisaváje sze z tem, ka fabrike máte, velke kak velki váras, ka zselénice szprávláte, stere kak biszter vóter táfúcsnejo szkre csloveka, ka v zrúki znáte létati i pod vodov potívatí: ár vam tó dúsní pokoj ne szpráva, blázszensztvo ne prinészé i szitek ne pobógsa. Moje délo vam szpráva szitek.

Jasz orjém i széjam, szebi i drúgim szitek szprávlám. Moje délo je csiszto, moja pót je ednáka, moja néba je csiszta. Okóli méne sze szvét obrácsa. Naj sze obrácsa. Jasz osztáнем, kaksí szam. Okóli méne sze stúkajo, krégajo, szvajújejo i bijejo, méni szaksefele velke recsi glászijo. Naj glászijo. Jasz orjém i széjam, szebi i drúgim szitek szprávlám. Moja pót je ednáka. Okóli méne lúsztvó bezsi za dobicskom, tere sze za profitom, zgrízáva sze, kak néma mahra. Naj sze zgrízávajo. Mené ne zapelajo. Jasz osztáнем, kaksí szam. Jasz orjém, széjam, szebi i drúgim szitek szprávlám. Jasz szam bío, jasz szam i jasz bodem.”

Nyelvünk és kultúránk.

Többfelől levelek jöttek hozzám, melyeknek írói a a szerkesztőt a „Domovina” megjelenése alkalmából üdvözlik. Többen azt kérdezik, miért nem jelentetém meg a Domoviná magyar nyelven, mert — úgymond — mindenki, aki a vendégekben újságot olvas, legalább olyan jól tud magyarul, mint vendül és bizonyára könnyebben olvas magyarul, ahogy megszokta, mint vendül. „Csak azért is mutassuk meg a jugoszlávoknak — írja az egyik levél —, hogy mi magyarok akarunk lenni és hogy most még erősebb bennünk a vágy, hogy magyarok legyünk, mint azelőtt. Mi ezer év óta Magyarországon élünk és mondhatjuk, hogy testben-lelekben magyaroknak érezzük magunkat. Mi belőlünk jugoszláv nem lesz soha, akármí lesz a sorsunk.”

Egészen őszintén megírom, hogyan gondolkodom ebben a dologban. Én nem egyszerre és hirtelen ugrotam abba bele, hogy vend lapot szerkeszsek. Ezen a dolgon sokig gondolkodtam, minden részét meghánytam-vetettem. Elhiheti mindenki, hogy nem olyan könnyű vend lapot szerkeszteni. És ha mégis rászántam magamat, annak nyomós okai vannak.

Jól tudom, hogy a vendek tudnak magyarul, szívesen is beszélnek magyarul és hogy az értelmesebbek megszokták a magyar újságok és könyvek olvasását.

Tudom azt is, hogy népünk szívvel-lélekkel vonzódik Magyarországhoz. Ez nem is lehet másképp, mert aki csak egy kicsit ismeri viszonyainkat, annak látnia kell, hogy a mi számunkra ezen kívül csakugyan nincsen hely, másutt mindenütt a megsemmisülés örvénye fenyeget. Tehát nem Magyarországnak van szüksége a mi vidékünkre, hanem a mi vidékünknek van szüksége Magyarországra. Magyarország a mi vidékünk nélkül nagy és hatalmas ország lehet, de a mi vidékünk Magyarország nélkül elsorvad, elsenyved. Sőt, jól látom azt is, hogy a vendég öi sajátosság, különleges helyzetben van, hogy mi még akkor is megtanultunk volna magyarul, ha vidékünk régi idők óta más országhoz tartozott volna. Bármilyen történjék is tehát velünk, mi anynyira össze vagyunk forrva magyar vidékekkel, hogy a magyar nyelv nélkül meg nem lehetünk és ha csak kínai falat nem emelnek határainkat, minket más módon a magyar kultúrától el nem zárhatnak.

Mindezek dacára mégis azt mondom: nekünk a mi vend nyelvünket nemcsak meg kell tartanunk, hanem azzal foglalkoznunk, azt javítanunk, simitanunk, fejlesztünk és szépíteniünk is kell.

Miért? Oly egyszerű rá a felelet! Azért, mert e nyelv a miénk, ezt beszélték apánk, anyánk, ezt gögicsélté a mi ajkunk is legelőször az életben. Ez a nyelv létünk alapja, ebből szülőföldünk réjtéinek illata száll felénk, ez az a levegő, melyet belélegzünk, ez az a lánc, amely összekapcsol bennünket. Ki az, aki nem szereti szülőföldjét és aki nem akarja azt szebbé, jobbá tenni? Ki az, aki megtagadja apját, anyját, csak azért, mert azok egyszerű emberek? Mi a hazaszeretet, ha nem a szülőföld szeretete, az övének szeretete? És vajjon most, e vészterhes időkben, amikor annyi összekötő kapocs szétlatant, nem kell-e megragadni minden fonalat, amely az emberek egymáshoz fűzi?

Nekünk meg kell becsülnünk a mi vend nyelvünket, mert ezzel önmagunkat becsüljük meg, ezzel önértesebbek leszünk, értékünk önmagunk előtt emelkedik és szilakszilárd alapot nyerünk életbevágó érdekeink védelmére, és magunk is szorosabb kapcsolatba jutunk a termő talajjal, melyben gyökereink vannak. Ennek a termő talajnak is megvannak a maga kívánságai, bármily igénytelen legyen is különben.

Ha foglalkozunk nyelvünkkel, széles alapot nyerünk arra, hogy népünkkel foglalkozzunk. Jövönk biztosításának ez egyetlen biztos módja. Magyarország nagy tragikumának legfőbb oka az volt, hogy a központ tünevényes fejlődése elkápráztatta a szemeket. Mindenki a központ felé fordította tekintetét, annak sugárzónevéből állotta össze a maga gondolatvilágát, a központtól várt irányt, buzdítást, gondolatot, élvezetet, anyagi jólétet, szóval mindent. De most a gondolatvilágnak át kell alakulnia. Csak ez lehet a jövő fejlődés iránya. Mindenkinél, aki hivatást érez magában arra, hogy a jövő kialakításában tetteg közreműködjék, a saját népével kell foglalkoznia. De ez kötelessége is minden nemes léleknek. Tétlenül nem nézheti az idők járását és a felhők vonulását, mert ez későbbi keserű önvádakat hoz magával. A viharral sem szállhat botorul szembe, de az elemi erőkket szembeállíthatja a szellemi erőket.

A szellem fegyvereivel kell harcolnunk. Ezeket nem veheti el tőlünk semmiféle erőszak és ezek ellen hiába állítanak fel határázárakat, szuronyokat és puskákat. A győzelem a kitartó szellemi erő. Bárhogy fejlődjék is a világ sorsa, a szellemi erő fegyverének, a kultúrának értéke időtlen időköz megmarad. A nyers erőszak, a hamisság és álnokság csak ideig-óráig uralkodhatik, a

szellemi erő s a kultúra előbb-utóbb diadalmat arat. De a legnehezebb viszonyok között is a kultúra létköre ellenállhatatlanul terjed tova és észrevétlenül beléivódik a lelkekbe. Bizonyos, hogy olyan kis nép, mint a vend, mindig kényelvtű lesz, azonban, ha azt akarjuk, hogy a kultúra a mi legszelebb rétegeire is hatással legyen, akkor azt az anyanyelvén kell adnunk, az is, aki jól tud más nyelven, örül az anyai nyelv zengzetének. Ezért kell vendül írunk és a vend nyelvet művelnünk.

Multunk is erre kötelez, hiszen a vend irodalom több mint kétszázéves multra tekinthet vissza s különösen a XVIII. század végén és a XIX. első felében szép fejlődésnek indult. A vend irodalmi nyelvet tehát nem kell megteremtünk, hiszen ez megvan, nekünk csak a létező alapon tovább kell építeniünk. Ezt a létező alapot elhagynunk nem szabad, nem is lehet. Micsoda nép az, amely megelégedezik multjáról, amely megelégedezik sok nemes léleknek az ő érdekében végzett lelkes munkájáról? Ilyenre a mi erős és egészséges vend népünk nem képes, de más, sokkal kisebb erkölcsi alappal bíró nép sem volna képes ilyenre.

Klekl József ezt a mi régi irodalmi nyelvünket, melyet a néplelek teremtet meg s magának vall s amelyen valamennyi vallásos könyvünk írva van, félrelökte, nem létezőnek tekintette s új vend irodalmi nyelvet akart teremteni. Amit teremtet, valami csodálatos keveréke a mi nyelvünknek, a krajnai szlovének nyelvének és a horvát nyelvnek. Az egész, ahogyan van, teljesen idegen szellem sarjadéka.

Aki ilyent tesz, azt nem népének szeretete, nem a kultúra szeretete és nem a nép érdekeiért való őszinte lelkesedés serkenti munkára. Csak beteges ambíció, vak gyűlölet vagy rejtett célok hozhatnak létre ekkora eltévelyedést. Aki egy létező, szilárd alapot, melyet századok fáradságos munkája sok nehézséggel felépített, elhagy s megvet, hogy mocsaras talajon új alapot rakjon, az önmaga ásta meg vállalkozásának sírját. Aki nem becsüli meg az elődök hosszú sorozatának lelkes, kitartó és egységes munkáját, az előre elítéli önmagát. Aki vallásos irodalmat akarva csinálni, az összes eddigi vallásos irodalmat sutba dobja, az önmaga mond lesújtó ítéletet a maga céljai felől.

De kár arról többet beszélni, hiszen nyilvánvaló, hogy a Klekl-féle vállalkozás egy beteg lélek vállalkozása, melyet az idő pora el fog fedni. Csak a mi sajátosság viszonyaink között, a mi jó hívő és türelmes vend népünknel lehetett ilyesféle vállalkozást ennyi ideig fenntartani.

De mi is hibásak vagyunk. Ilyesféle vállalkozásoknak a megakadályozása nem a kormány, nem a központi hatalom feladata, hanem a vidék értelmiségé. Nem bántja-e férfias önértetünket, hogy éppen nálunk, a mi ősi nyelvünkkel kellett ilyesfélének történnie? Nem szökken-e vér az arcunkba, amikor olvassuk és halljuk, hogy fognak népünknek nyelvet adni, hogy fogják beszélni és írni megtanítani, mintha mi botokund négerrek volnánk?

Foglalkozunk tehát nyelvünkkel. Meg is érdemi. Ez a mi nyelvünk szép, jóhangzású, szebb hangzású, mint bármely más szláv nyelv. Valami öserő és ősi báj lappang benne. Bizonyára a magyar kultúrának és a magyar nyelvnek hatása ez. Ismeretes, hogy a magyar nyelvben van a legtöbbször magánhangzó, több, mint az oly szépeknek tartott francia és olasz nyelvekben. Ugyanezek a magánhangzók megvannak a vend nyelvben is, sőt még annál is több, holott az összes szláv

nyelvek szegények magánhangzóiban. A mi nyelvünkben van rövid és hosszú *ö*- és *ü*-hang, holott a szlovén nyelvből ezek hiányoznak, mi háromfajta *e* hangot használunk, a szlovén nyelv csak egyet, a mi nyelvünkben van rövid és hosszú *a*, *i* és *o*, a szlovén nyelvben csak egyféle. Ezeket felül a mi nyelvünk ragozásában, hajlításban, képzőkben igen jelentékenyen eltér a szlovén nyelvtől. A kötőszavak és igekötők használata itt egészen más, mint ott. Szóval a mi nyelvünknek nemcsak kiejtése, de szerkezete is igen nagy mértékben eltér a szlovén nyelvtől. Szókincsünknek eltéréseit mindenki önmaga megállapíthatja. Még azokat a szavakat is, amelyek egyeznek, egészen más hangsúlyzással mondjuk ki, mint ők. A szavak igen jelentékeny részének csak a töve egyezik a két nyelvben. Ezeket kivül a mi nyelvünk az ősrégi szavaknak dús tárházát tartalmazza, amelyek úgy a szlovén, mint a horvát nyelvből hiányoznak. És éppen a leggyakrabban használatos kifejezések ilyenek, főleg pedig azok, amelyek elvont gondolatbeli dolgot jelentenek.

De erről is kár több szót vesztegetni, mert ez nyílt ajtónak a dőgtésére. Népünk is tudja és a krajnai szlovének is tudják már, hogy a két nyelv rokonnyelv ugyan, de nem azonos. Csak hatalmi érdekéből lehet a két nyelvet azonosnak állítani. De hatalmi szót a természet és a szellem örökéletű törvényeit meg nem másíthatja. Zavart, bajt, keserűséget, szenvedést hozhat, de a fejlődést meg nem változtathatja. Egész kétségtelen, bármí történjék is, a mi népünk a krajnai szlovének nyelvét sohasem fogja a magáénak vallani.

Magyarul írta ezt meg, hogy az a vād ne érhesen, hogy azt, amit itt a vend nyelv fejlesztése érdekében írtam, csak a vendeknek írom, a magyaroknak pedig magyarsításról beszélnek. A vend népnek nem kell bizonyíttatni, hogy a magyarok sohasem akartak erőszakkal magyarsítani. Aki a mi irodalmunkat csak némileg is ismeri, annak tudnia kell, hogy a vend könyvek írásához impulzust legtöbbször magyar emberek adták meg s a kiadáshoz szükséges pénzt is sokszor magyar emberek, püspökök, nemes emberek adták össze. A vend katolikus könyvek kiadását Szily János, Szombathely első püspöke indította meg, hasonlóképen az evangélikus hívek részére Kis János, dunántúli evangélikus püspök íratott vend könyveket. Csak az álnokok és álitokban járók hirdették, hogy a magyarság ellensége az országban lakó kis népeknek.

A szellemi téren is érvényes az energia megmaradásának elve. A kiváló egyének szellemi erő kifejtésének hatása megmarad, azt sem álnoksággal, sem hatalmi szóval megsemmisíteni nem lehet. A mi vend nyelvünknek és kulturánknak alapjait, melyeket a magyar génusz hatása alatt kiváló vend emberek teremtettek meg, sem fondorkodással, sem hatalmi szóval nem lehet megsemmisíteni. Ez nekünk nemcsak szép örökségünk, amellyel kényünk kedvünk szerint bánhatunk, hanem kötelezettségünk is. Ez nekünk kategorikus imperatívusunk, ez nekünk Mózes tíz parancsa. Mert nincs jövője annak, ki nem becsüli a múltat.

DRÁGI MOJ! molí nóvo vogrszko molílev:

Jasz vörjem v ednom Bógi,
Jasz vörjem v ednoj domovini,
Jasz vörjem v ednoj bozsoj vekiversnoj pravici:
Jasz vörjem v gorisztanényi Vogrszkoga országo.
Amen.

Glijanye gránic na Stajerszkom.

Antantszka, ausztrijiszko i jugoszlávuszko gránico glijajócsa komisziya v nájbližesém vrémení na stajerszki határ pride. Kak szmo zse ednök glászili, Stajerci zseléjo, naj sze eden tá nase vogrszke szlovénszke zenlé překdá nyim. Tak potrdjavajo, ka od Gráda do stajerszke gránice 90 procentov Němcov prebiva i ka je tá krajina vszigrád z Stajerszkoga zsvíela.

Nase lüszto nē trbē opominati, kelko isztine jeszte v tom potrdjavanyi. Ausztrija je v velkoj nevóli, po céloom szvétí kódívat hodi za pomócs, steroza csi nedobi, vltup sze more szúnti i dñok csé drúge národe k zsebi csalivati. Previdéce je, ka Stajerci rávnocs tak z lázsami délajo, kak Jugoszlávi. Previdéce je, ka sze Ausztrijanci pa Jugoszlávi ne terejo zató za szo kra-jíno, ár nasemi lüszti kaj dobroga cséjejo szpraviti, nego zató ár gyarmate cséjejo méti, z steri zsvíeti cséjejo. Zgrablive cslovesce sztváré hodi jo zdej na szvétí. V angelovo kózsó sze oblecsávajo, mujszkajo sze, majzljajo sze i vze dobro obecsávajo. Lüszto za déco prestimajo, v kaniti i zapelati je cséjejo.

Allí oni naj pazíjo, naj szami zsebé ne zapelajo!

Nase lüszto pozna szvojo sztáro domovino, szvoje szóséde túdi. Zató jasz niti edne récsi nēmo pravo za Vogrszkoga országo sztran. Vogrszki ország alí má vrédnoszt i té de sze lüszto brezi lázsóv knyémí vléko, alí pa náma vrédnosztí, ka valájo té lázsi! Za lázsami briki jocs zedi.

Vogrszki ország lehko z mirovnm i trdim poglédom gléda vsze, ka sze okóli nyega godí. Vogrszki ország sze je protí ednoj morji protivnikov bojúvo. Nē szo ga obládati. Té szo protivnicke jopo obrnoli, vó szo púsztili lázse na szvétí. Protí tém sze je Vogrszki ország nē návsó varít. Szpadno je. Alí zse zácsa k zsebi pridí. Vogrszki ország ne hodi kóli po szvétí kódívat kak Ausztrija. Poznavsi szvojo mócs i vrédnoszt. ne dá lázse kovati, nego mirovno csáka. Zná ka nyava vóra pride.

Nase lüszto je v zsmetnom polozsáji. I csi bi pitanye tak sztaló: Ausztrija alí pa Jugoszlávija, néglédocs na velko nevóli, ráj bi k Ausztriji szlísalo, kak k Jugoszláviji. Alí pitanye ne sztoji tak. Pitanye etak sztoji: csi má Vogrszki ország vrédnoszt za nase lüszto, té vódrzsati.

Edno dúzsnoszt má nase lüszto. Csi priliko nájde pred komisziyov szvojo volo vópovedati, té naj batrúvo i ednóko vópové. Od lüdvó steri velke góbece májo, naj sze ne dá zapelati. Naj túdi szkrb má na jálne klúcske nasi protivnikov, ki do na tom déláti, naj sze práva vola lüszta vó ne pokázse.

Zsupán.

Oh oni szo csedno vózbrodíli, kak de nyúvo délo nájlészé slo. Lüszto je z szakséfélím vezalom küvpzvézano z sztárov domovinov. Přék je trbē zoszékati! Lüszto korenyé, vécsice pa trne má. Doj je trbē oklézstíti! Tak sze falat lezse pozsré i gút ne pokvari. Vsze na csiszto trbē szpraviti. Té sze lehko zacné noví szvét.

Nóvoga szvétá nájrvo sztvörjénye je zsupán. Másztó rítara pa notároso on more ravnati vész.

Alí sto zéme na szébe tó csészé? Vázáki sze krajvíeko. Nics nedene! Zakoj volo szo tú zsandárje?

Vô szo sli v vész, ednoga szo vöpglednoli i tak szo me pravli: „potom bodes zsupán“. Z vszemi stirami sže je posztávlo, ka je on nê pripraven, ka nyega vész nesese, ka on ne razmi k tomi, ka je on betezsen. Nika je nê valalo. Zsandárje szo li telko pravli: „ti bodes zaprt“. Szirmacek, ka je mogo? Tô je zmozna rêcs, mogo sže podati.

Nevóni zsupán! Tô je velka szkrb za nyega. Od gojnde do vécsera more létati za vsze norijo i bláznoszt hrbet more drzati.

Na gyülése more hoditi, vnogo modrijo, stera sže tam csütü dá, poszlühnoti more, i dônok eseden more osztánoti.

Na sztare dni sže vszit more hoditi té blájzensi pizméni jezik (vê pa znáte, brati szmo vszi, jugoszlávi szmo vszi, i eden jezik gucsimo vszi).

„Szamo da bi té jugoszlávski jezik nebi bio“, szi zdiháva nevóni zsupán, „té bi jazs esce nika nê pravo. Zakaj ne posilajo nyuve pizme v slovénoskomo ali pa v vogrszkomo jeziki, ka bi je cslovek vtégo razmêti? Vê bi je pa nyim tam v Szoboti szaksi cslovek lekho dojobrno na vogrszki jezik i nam bi sže nê trbêlo csemeriti.“

„Csi de dugo tak drzalo, nóri moremo grátati. Vê pa cslovek zná, ka jeszte vogrszki jezik, pa nêmski jezik, ali ka jeszte jezik, steri táksi scsé bidti, kaksí je nas jezik, i dônok je szploj nacsisi, tô bi cslovek nigdár nê miszlo.“

„Gda tak stimas, ka ga razmis, té ga rávnocs ne razmis. Eto ni! tak pise ka: *cigar*, miszis ka je tô *cigar*? Dehogy je *cigar*, tô je nika szploj nacsí. Pa pise *zadete*, cslovek bi miszlo, ka sžo *zadete*. Dehogy szo *zadete*, tô je nika szploj drúgo.“

„Eto ednok nikse dëlo mam v Szoboti. Gda szo sže pizme zgotovile, tak mi právi cotas, naj prinesém *kolek*. Ka scséš ti z *kolekom*, szam szi miszlo. Lehko me biti scséš. Ali jazs mo ti tam, gda bos me bijo. Dônok szam vöš v grofloski ográdec, vó szam potégo ednoga, prineszo szam ga nyémi. Tô más *kolek*! Nê tô, nê, právi on, *stempli*. Zakaj sže zové stempli *kolek*, tô cslovek nêmore razmêti. Vszigdár tak práviyo, ka je tô nas jezik. Zató ga mi po nasem jeziki scsémo razmêti. Csi bi tak pravli, ka je tühénszki jezik, má bidti ka bi ga té lezše razmili.“

Szirmacek zsupán sže li csemeri, li csemeri, ali nika me ne valá. Pá dobi edno velko paksamëto pizmöv. Vô odvêze i edno zácsa cstéti:

„Kakor odbor za ustanovitev...“

„Vrág razmi, nê jazs. Sô mo prék kszószedi. On je v Zagribbi szlúzo, kak katona. On more nika razmêti.“

I rësen prék neszé pizmo k Stéveki. Té szi na nözš dëje okole, k obklobi i zácsa pizmo cstéti. Dugo je csté, obrácsa je tá pa nazáj i té etak právi zsupáni:

„Tü vam na znánye dávajo, ka dvá goszpóda prideta v naso vész na vizitéranye lúszta. Ka do vizitéráli, mošnyó ali ocsi, nêmrem vörazmêti. Pa morete za goszpóda obed zrendelúvati v ostariji.“

Zsupán sže radúje, ka dônok zná, ka v písmi sztoj. Lepó zahváli Stéveki i zveszéljom ide domó. Na cészti szrëcsa Joska.

„Ka pa nóvogo?“ pita té.

„Szamo me nyáj, pá szam pizmo dóbo, niksiva dvá goszpóda prideta vó, lúsztvo scséta vizitéráli. Ka ta vizitérála, tô Stévi nevê vöprestéti.“

„Eszi dájte pizmo“, právi Josko, „jazs szam v Gráci edno kraínszko dëklo pozno, i nisterno rêcs szam sže návcsó od nyé.“

Josko prékzème pizmo, i gízdvá zácsa cstéti. On je tñdi dugo csté, on je tñdi obrácsa naprê nazáj. Potom etak právi zsupáni:

„Prav jazs tñdi ne razmim. Ali tô vidim ka tü nega niksega gucsa od dvá goszpóda niti od vizitéranya lúszta. Tak razmim, ka dvá bészniya vsza lécsata po krajini i lúsztvo opominajo naj psze zaprêto drzsi. Ali gvtisno jazs tñdi nevém, csi je tak ali nê.“

Zsupán je csemeren.

„Naj vrág zème goszpóde, pa bészne psze, pa tô nóvo cészti, pa Jugoszlávio tñdi.“

Z tém csemerno domó ide v lãdo lúcsi pizme i vëcs ji naprê ne zème.

Nóvi goszpódje sže pa v Szoboti csemerijo, preklínye, simfajo i ka lagvoga na szvétü je, vsze na nase lúsztvo namázsejo.

Oni sže li naj csemerijo, naj preklínye, naj simfajo i naj mázsejo, dokëcs sže szploj tá ne zmázsejo.

Vózse je namocseno dobro.

Od JÓKAI MÓR-a z Vogrszkoga.

Od Borsos Stévana tak práviyo, ka je on trno eseden cslovek, gda ne pijé.

Ali tô je brezpameten gucs, ár isztina i módroszti v víni prebiva; ki vino pijé, tühénszke jezike gucsi i szakséfële znanoszt razmi; od vina sže cslovek navcsi, kak trbê versue pizsati, csi je bojazlivi, batúvren gráta, sóster sže navcsi politiko i politikus sže navcsi csrévle rêditi; sôt jeszto takse nature, stère li té razmijo szvojio mestrio, gda priszpodoben mertük té hválévrdne vlage nyuvo pamet znajva. Ali má bidti ka sže natura z Borsos Stévanom spilala: on je li tecsás bio móder cslovek, dokëcs je nê pogledno, ka je v kupici. Gda je tô zsé vcsino, niscse je vëcs nê lãdo zsným; precí sže szvado i precí je na bite sô; pa je ovak krotki bio kak golób. Nyegovi szószedje szo sže cónali zsnýega i tak szo pravli ka je on: „predpodnévom Borsos, zadévcsera pa Paprikis“.

Ali sôt je hát bio Borsos Stévan, ka na telko trbê znati kaksí je bio i kak je bio?

Nô, vidi sže, postúvani cstejócsi, ka szi nê v Komárom valon, ár bi ovak nê pito, sto je Borsos Stévan.

Kak pa? Nê bi ti pozno toga velkoga hajdúka, ki vszaki tork i cseteretek pred városházov strážsa v zelënom dolmáni, v szvi lacsaj, z szútimi zsnýorami? Nájvëksi je med hajdúkami. Bajúszí me tñdi tak na dvá kraja rázno sztojjo kak roglé gyüncov. On szprévája plénienitoga goszon biróva domó z gyülësa i nyava duznoszt je goszté zvatí gda váraski goszpódje v Füzitô-i obed dávajo. On szedí na baki, gda varaski kocsi kam vöide na ogleduánye ali pa na pozdrávlenye. Ejnye, jeli szi pa tô tñdi nê vido gda na piaci z krlacs zelëne breszkvi vöobrácsa? Trno sže ga bojji! Nô, ali pa na Tëlvova, gda okóli noszjo cerkvene zásztave, ne pómis tisztoza moesnoga csloveka, ki v naplécsa vrzse-noj mentí z száblov ide pred goszon plébánusom i szrebrni lampas neszé? Nô, vidiš, tô je tiszti Borsos Stévan, od steroga gucsim. Csi sže pa z vsza toga nêmres szpomeniti, tô szvedoci, ka szi nigdár nê bio v Komáromi, ali tô je nê tvoj bin.

Borsos Stévan je te nájbögsi cslovek bio na szvétü. Nô, ka je po vëcsaraj z súmlëcov glavöv méo segó domó idti, tô je isztina; i ka je széno segó méo zbiti, tô je tñdi isztina; ali drúge fallinge, csi bos rávnocs iszko, ne nájdes v nyém.

Ednök — rávnocs gda szo kukorco dojtgrali —, tak znam, kak csi bi vcsere bíló, v tisztoz lëti gda szo nóve zvoné gorivlékli i kalavínszki törem, sže Komá-

rom váras na veľko parádijo pripravlo, főispána szo dévali, ka sze szöszenszki tak zové inštelácia.

Jaj, kaksa přecimba je bila, kaksa szösklőcsa v celomi váras; nemesnyácke szo na konyaj gëzdili vdlgye po vilici, veľke zászta szo neszli, pune z pántikami i z vëncami. Plemeniti gospon főbörjere szo pripelali járše z esküdtami, ki v erdőcsőj ki v szivőj menti, v zsnyornasztom dolmáni; bio je tom goszpód, steri je na kaputi złate vőre noszo mészto gombi, drügi je pa kengyelszko zselézo méo z csisztoza szrebra, főispán je pa na złátom kocsiu priso, szkre nyega dvanászet tak lépi goszpódov, ka cslovek nème dojszpizati. Na dvä kräja ceszté szo pa v rëdi tom sztáli céhi szaksi z szvojov zásztašov, sészti ji je neszlo zásztašov tkáčov, oszom pa minarov, sósatarovo szo tüdi stirje zdgávali; edna zásztašov je zerđecse szvile, ta drüga pa z szive szvile bila, sztó pa sztó pantiľov je plavalo na szaksoj; ár je szaksa dëkla, gda je k mózsi sla, eden pantiľ darúvalo na zásztašov. Lehko szí preracsúnate té vnoęe pantiľke! Ka pa esce solszka dëca, stera je pred solami sztála, i cigányi v erdőcsőj ópravi, pa pörgarszka banda v kolaposaj na tri küklé! Nigdar szo në vidli v Komáromi táksge dëla vëcs!

Ali vsze tó sze li po tiszto vëcsari zgódilo, gda sze Borsos Stëvan po vnoęom klătanyem domó pritepo k szvojemi ognisci, gde ga vacsërja csákala, k steroj je nyava pokorna zšëna, vszigidär mozá voľo iszkajőcsa, li té prisla, gda sze on zšë najo i té sze szëla doj k sztolí i zadovolila sze z osztánkami.

— Ka pa ti zšëna, gde szí bila cëli dën? — je pito Stëvan na szto naszlonjeni.

— Hát, poglednola szam tó vnoęo szvëklőcsa, stera sze na ütirik szprávla. Jaj, csüjës kelko lépote hode. Pri mozté szo ednë veľké vräte naprávlëne z zelenoga vëja i z zásztašov; pa z papëra.

— Tjú boj! Jasz bole nam, z koga szo. Vë szam je pa jasz rëdo.

Zšënszka je vővala i nadale je pripovedávala:

— Pa szo na szteni városháze veľke litere vonakljene z lampasov...

— Mëni právis? Vë szam pa jasz rëdo vsze tó. Ka razmis ti k toni? Diacski je.

— Pa jeszto pred kapëľov...

— Tó szam tüdi vido, zakaj gucsis od toga?

— Ali grúšno szí në vido, kaksi veľki dikerogec szo zsidovje napravili na konci vármegyővszke vilice.

— Zsidovje? — je pravó Borsos Stëvan. — No povë, ka pa rëdijo zsidovje, ka?

— Hëj, to do pa rëšen lépo! — je popádnola rëcs Örsza, ka dök znä nika nóvoga povëdati mozzë. — Vrnyí tao de z szvile, szpódnyí pa z bársona i ciffer de z csisztoza szrebra i z złata. lampasje szo pa z szivoga i erdőcsëga kristále.

— Koga? — je szkricso Stëvan, ki sze csemërjio nad tém zvisávanyem; — sto je pa dopúszto zsidovom, naj táksë rëdijo?

— Vë szo pa na vármegyővszkom fundusi, — je odgovorila zšëna —, tam váras ne zapovëdava.

Simfanye váraske oblašzti je Borsosa szploj razesëmerilo, Paprikús je gráto.

— Tó mëni ne právi, ka zsidovje z szvile rëdijo dikerogec, tó norci gucsí, jasz szam në norc.

— Pa szam jasz z lasztivnimi očsámi vidla; eden zrëzek szvile, i eden zrëzek bársona viszi tam do tla.

— Tvoje blázšenszto!... Jeli szam pa jasz nóri, ka mi táksë szmës praviti? Jeli szam pa jasz nóri? Pravo je tó mëni stoj od sesznájšzet lét mó, ka szam

jasz nóri? Zsidovje nëmrejo z szvile dikerogec rëditi, ár v celom országi nega telko szvile, kelto bi tá trbëlo, pa zsidovje nëmajo tü nikëga dëla në, ár szamo kršcsanci dobijo főispána; pa gda plemeniti váras z papëra i z zelenoga vëja rëdi rőgec, kak bi zsidovje mogli rëditi z szvile, pa bi nyim rávnocs në dopúsztili. Znás?

— Pa szam jasz z lasztivnimi očsámi vidla, i esce szam szvilo z rokámi poslitala.

— Të szam pa jasz nóri? — je brülo Borsos na szto dënkajőcsa. — Kaksa vřjazsa zšënszka je tiszta, stera z szvojega mozá poszojšzili norca rëdi: No csákaj ti pekla sztvorjënje vë te jasz zšë navësím, kak szmë edna lagva zšënszka szvojega mozá za norca drzsati. Gde je edno vőzë?

Pokornoj zšënszki je li zdaj biló zšó, zakaj je zácšala gucsati; na szreco je vőzë tam vönë biló vőtvëgnyeno od ednoga drëva do drugoga i dokëcs je je Borsos zsmetno dojdëvzo, tecsasz je zšëna cajt mëla dveri, oblok dojzaprëti i zaklášzti.

Borsos Stëvan nëmogoci notriidti, lehko szí premiszlíte. kak je trümpo po dveraj; na veľko hrabuko je lüszto z cële vilice vkóper príletelo.

Szöszedice, szöszëzejo szo csemernoga mozáka mërili, od koga je on esce bole divji gráto: príszëgo sze je na nébo pa na zemľo, ka rázno različsa bizso, tak zgrábi zšëno i zbije go, grozno; v tom nyemi niscse ne zapovëdava ár je bizsa nyava, i zšëna je nyava; naj téhät niscse nyemi naka në gucsí.

Kak ga zšënszke vřtšávajo, mërjio, na veľko lárno tá pride Galgó szöszed.

Galgó szöszed je notřënyí cslovek i zvonar bio. Në csüla, est je vëcsë pamëti méo, kak drügi.

— Ka zšë csemërjio, z szëdi! Ka vam jeli... pita z tájnécsim pogiedom od Borsos Stëvana, — ka sze krëgate z tëmi zšënszskami?

— Ka mi fali? Ka bi sze në csemërjio: Moja zšëna me za norca drzi. Vöcsi mi právi, ka do zšëtoje z szvile pa z bársona mëli rőgec. Jeli szam pa jasz norc? Gyüncë ali pa kony?

— Sto szmë táksë praviti od vász? Borsos je kony? Borsos je gyüncë? Jasz mó ga bio, në vi!

— Moja zšëna, tá vřjazsa zšënszka. No vë csi do nyë pridem, vë nyë zšë pokázsem, sto je norc.

— Prav csiníte, zbíti trbë zšëno, csi kaj prikaca: pënezë precstëti, zšënszko, zbíti trbë, tak je prav. Jasz bo vam tüdi pomágo. Z kim go sesëtë z bi? Z tëm nevölnim vőzšom? Tó je nika në, vë je pa szliho. Csi z tëm vdárite, mocsen glasz dá, ali ne boli. Szeden kőzs má zšënszka, szüho vőzë ne obëšüti. Vë pa vardëjvate.

Tak erkőcs Galgó szöszed z vőzšom ednök vdárite, na szrëbe, dvakrát mocno pa na Borsosa vdári.

— Jeli, ka në boli?

— Rëšën në, — szvedëcsi Borsos; — pa ga bogme bolëlo.

— Z zšënszkov nacsí trbë djáti, ár sze toga navadi. Navësijte sze tó od mëne: gda jasz zšëno zbíti sesëm, prvie vőzë v oszolenó vodó dobro notrinámësim; cëlo nocs od vëcsara do gojné sze mocna vőzë; té zšë lehko bijete zsnyím, znam koga ednök vdárite, nigdar je ne zšëlé vëcs.

V glávi Borsos Stëvana veľka szvëkloszt posztánë. — Prav právite, szöszed. Isztino máte. Zato nika nemára moja zšëna za bijte! Niti ne jőcsë, gda go vdárim, niti sze në tőzsi szöszedem, niti domó ne odbezi k materi. Ar go ne boli. Ali csákaj, vë szam sze zšë návcso! Vë zšë nacsí hó poetomtoga. Gle je skaf?

Galgo szószed je poiszko skaf, vodó je prineszo v nyem i vózse szta notrinamocsila.

— Zdaj escse edno prgisoco szolé trbé notridjátí. Etak ni. Do hűtre sze naj moca vózse, tecsasz lezste szí doj szószed na padlási; ne bojte sze, vé vasz jasz prebűdij pri cajti i tak zbijava tó lagvo zséno, ka do drűge tűdi na peldo méle.

— Tó je posteni cslovek, vidite! — je erko Stévan. — Nē zopsztmo je notrénny cslovek, isztinszki cslovek je. No csi te, gda szvėta, kákso dēlo mēli na városházi, csi váz notri znájo zaprėti, li nēni pravte; — nigdár ne pozábim, ka szte mi na pomócs bilí. Tó vózse naj niscse ne vkradné! Té pa v hűtro rano, gda kokót od drűgim szkresí!

— Tű mo, tű mo! — je erko Galgó szószed notri-potisznēs Borsosa v kámro, gde je on precí zászpo.

Kokótje so lehkó popėváli, kelko szo stēli, Borsos je nē gorisztano. Galgo je k zorjáj odvzovo, nazáj je priso i tē ga zgono gori.

— No szószed, nicój sze je vózse dobro zmocsalo.

— Kaksé vózse? — pita Borsos, ki je znáglics tak miszlo, ka je dezs notri sō v tōrem i zvoná vózse sze namocsilo.

— Vē pa tisztó, z sterim vazo zséno scsēmo zbíti.

— Mojó zséno! — je krísco Borsos. — Tó bi rad vido, sto scsē mojó zséno zbíti?

Galgó szószed sze zasznédo, Borsos sze pa nafűcono.

— Z táksim spajszom ne pridte kmení, ár kakstē szte vi notrénny cslovek, csi vasz za pruszlek primlem, precí vónēsnyí bódete, szamo mi pravte escse ednók, ka te mojó zséno bilí. Tákse zsznēské nega vēc v cēlom vārasi. Pa szam go z ednim prsztom nē tekno, od tisztoga mó, ka szva vkűppisla.

Na tó je zséna tűdi vőprisla, pálínko je prineszla i doj go djála na szto. Tiva szószedá szta od prvím piá na prijátelsztvo, od drűgim na zdřávje eden drűgoga, od tretjím pa na zdřávje oni zsznēszk, ki szvoje mozsé tak postűvajo, kak Borsosa zséna.

— Dnesz poglednoti trbé parádijo — je pravo Borsos Galgó szószedi, ár ka dnezš bō, tákse v szvojem szitki nete vēc vidli. Escse zsidovje do tak vizsíki dikterőec mēli, ka bi sze vas tōrem lehkó prēksēto pod nyim. Jeli Őrzsá, ti szí száma vidla? I povleceni de z szvilov i bārsonom; jeli Őrzsá. Szaksá litera de z právoga zláta i z szrebra! Lehko vőrjete, Galgó szószed, ár je mojó zséna vidla. Vēcšer mó vkűp mēli vacšérjo.

I tak sze zgódilo z velkov radosztjov.

Návuk je pa ete: sto na bitje ide, naj nigdár ne bīje z tisztim, ka me náglo v rōke pride, nego naj csáka, dokces sze vózse v oszolenoj vodē dobro namoci; naj csáka edno cēlo nōcs; v tom cajti vózse trdo gráta, csemér pa. méki.

DOMÁCSI GLÁSZI.

† Székely János, Február 13-oga je v Szoboti v spitáli mró Székely János, prvési ottvászki skolnik. On je nas cslovek bio. Eti sze naródo v nasoj krajini i v cēlom szvojem szitki sze za szvoje lűsztro trűdo. Bogátec ali szirmák, goszpód ali pa páver je nyega goripoiszko, gda je kákse dēlo méo v Ottovci ali pa vszószedni vesznica. I on je prijēten bio k szaksemi. Lűsztro je z velkov vűpáznosztjov slo k nyemi, ár je znalo, ka on zarázmí, gde řali i ka bolí. On je z toplim,

obesűtēcsem szrcem poszlűhno vszákoga i ka je mogo, vcsino je za nyega. On je tam bio v vszakem obcsinszkom dēli i szvoje lűsztro je tűdi nadigávno na tákse. Doszta sze je szkbro za szadovno drűvje, dēco, mladēnce i odrasene moske je vcsio. kak trbé cepiti, i kak trbé drűvje osznávati. Doszta jezero v nasoj krajini bódēcoga drűvja je z nyegovi rōk príslo na szvét i doszta lűsztro nyemi má hválo dávati, ka zdaj lépe pēncę dobí za szád. Bóg me dáj mirovno pocsívanye.

Velka nevóla. Zedne vėzsi nam pisajo: „Tákši glád je zdaj prinasz, kaksí je nigdár nē bio v nasoj krajini. V nasoj vėzsi jeszte 8—10 híz, gde rávnocs szatcskov nega, ka bīje szemlėli. Krumpiesov tűdi nega. Tó szo tiszte hízse, od steri je niscse nē hodo na Vogrskzo dēlat, ár szo sze bojali, ka do ji Szláví pręgányali, csi do na Vogrskzo řli. Prepovědati znájo, řli jészti datí nevėjo*.

Meja sze naj odpré. Zakoj volo szo meje dojzaprėti, pita vszákí cslovek. Ka scsėjo znami? Zagrliti scsėjo nász? Zakaj nam nē szlobodno pri Řediesi, pa na Hodosi, pa řndri tűdi prėkidi, ka bi szí zavisl szprávlali kak prvto? Na lėdavszkom gyűlési je lűsztro tűdi z mocsnom glászom zszėló tó.

Notároše lűsztro nazáj proszi. Szláví szo nyűvo dēlo z tēm zacsnoh, ka szo vės notároše vő z cšészti lűcsili. Ravnanye je zdaj zsupáni dűznoszt. Ali od zacšėlka mo je previdēce biló, ka tak nēme biddi. Vszákí cslovek, ki malo razuma má, bi mogo viditi, ka zsupán nede mogo tó vnogo pizmēno dēlo opraviti. Zsupán, kak dover páver, razmi szvoje páverszko dēlo, ali ka bi pizma csto i pizso cēli dēn, tó je nē nyava mestrija. Zakoj volo szo notároše odegna? Lűsztro vszepovszéd zszėl, naj sze notároše nazáj posztávio v cšészti.

Domácsé lűsztro ne dobí cšészti. Od vszē krajov sze tőzbá csűje, ka domácsé cslovek řndiri ne dobí szlėsna, vszepovszéd szo tűhēnci. Vszákí pita, kak dugo mó trpéli tó?

Vend (vogrszki—szlovėnszki) jezík. Prekmurszki solszki tanács je zse pred ednim létom eden memorandum poszlo ljubljanszkomi kormányi. Vtom memorandumi szo posztili: naj v nasoj krajino krajinszke „ucitele“ vēc ne poslájó, naj obcsinszki solszki tanács szlobodno odebéra szvojeja skolnika, naj sze dēca v nasom právom vendskom jeziki vesi, knige naj tűdi vtom jeziki bodejo vődáne, i naj sze krajinszki szlovėnszki jezík azamo kak zázlocsen jezík vesi. Ljubljanszki kormány je rávnocs odgovóra nē dó na tē memorandum. Zdzaj krajinszke novine tak pisajo, ka szo skolnicke zapovēd dobili od kormánya, naj nas jezík gueszjo. Ali pitamo mi, kak do gűcni, csi ga nevėjo?

Vogrszke novine i knige—szo prępovědane v nasoj krajini. V Ljubljani pa v Marburgi sze szlobodno odávajo vogrszke novine i knige. Zakáj? zátó ár nase lice, nase glavó, nase vűszta vőpremeniti scsėjo. „Bécsi Magyar Ujság“ i „Moszkvai Vőrös Ujság“ szlobodno notri pride. Tē novine bolseviki dávajo vő, ki v vogrszkom jeziki simfajo Vogrszki orszag. Tē novine szlobodno pridejo v nasoj krajino ár krajinci tak scsėjo, naj sze nasemi lűsztri mři od sztäre domovine. Ali nase lűsztro tē novine ne csté.

Z toga sze tűdi vidi, kaksó grdo szkakzűvo politiko májo oni. V vőnesnyí országai i domá pri szvojem lűsztri sze tak vődávajo, ka szo oni proti bolsevikom. V vogrszki krajínaj pa bolsevike podpérjajo, ár tű rebericije scsėjo zgájati.

Nájruzsnēše je escse, ka sze proti vogrszkim knigam godi. V Szoboti policáj zapovēd má dēco vizitėřvati i csi vogrszke knige nájde pri nyim, kraj je pobērē, dēco pa roditele pokastiga.

Mószti i avtomobilszka voznya. Krainszke novine od ednoga léta mó glászijo, ka sze pri Deklezseni mószti rédi prék Múre. Z toga mószta je li telko izstina, ka szo pí Rasici grofoszko rasztje dojozszékali, tak erkócs, ka de sze z toga leszá rédo mószti.

Rávnoes tak glászijo od ednoga léta mó, ka de sze avtomobil vozo od Marburga do Szobote. Z toga je esze telko né izstina. Persze nega grofoszko logá, gde bi sze avtomobilszki potácske najali.

„Magyarón“. Csi stoj z kím szrd má, trno lehko onoga v nevole szúñiti. Szamo ga notri trbé dati Szlavom, ka je on „magyarón“. Szlávi ga precí na mrzlo denejó. Ali nase lúszto je posteno, i takse sze naréci godí i ki takse csiní, je túdi né „nas cslovek“.

Hamisni pénezje. Nindri na szvétí nega telko hamisni pénezov, líti v Jugoszlavíji. Eden keden szo 80 koronáski hamisni, drúgi keden pa hamisni 20 koronáski prídejo med lúszto. I nísce sze nevé dobro vószpoznati, steri szo hamisni i steri právi. Nase lúszto je tak doszta zgúbilo, zdaj pa esze póleg hamisni pénezov more zgúbiti.

Katone pobérajó. Tak csújemo, ka v Jugoszlavíji pá katone pobérajó. V Murakózi szo zse pobéráli, i décske szo v Albánio poszlali. Ár je tam dober lúft, tam szo oni domá i esze vrana ne krcsi, csi décski na vekveke tam osztájevo. V „Prekmurji“ esze ne pobérajó, ár je to esze né gvúsen preztor.

Gyűlés v Szoboti. Demokráte szo februára 13-oga v Szoboti v Dobráka ostariji gyűlés drszali. Nasi gazdi, ki szo né demokráte, né radikáli, né szocializti, né komunizti, pa né klerikáli, nego szo posteni, délavni i razmétni lúdjé, szo to príliko popadnoli i szejve velke nevole szo naprdáváli. Nájme stíri velke tózsbe szo naprdénoszi 1. Nemogóse i nigdar né csúto délo je, ka gda cslovek v szószedno vész scse prékidti, té pó országa more kóli okróziti i tri dni more potúvati. Tak dale néme bidti. 2. Zseléjo i potrebújevo vógrszko i némsko rées. Nasa krajina je med Vógre i med Némsce podrinjena, z-jedinim szlavszkim jezikom néme zsvéti. 3. Nescejevo méti túbénzke csesztínke, na nyúvo mészto sze morejo nasi szainjove posztaviti. 4. Z szloboscsine, stero szo szlávi obcsáváli, szo nika né dobíli, nego szo v szókrát vékso robsztvo szpadnoli, kaksa je pod vógrszkim ládanyem tú bíla. Vse to szo nasi gazdi z velkov brítócsov naprdáváli.

GLÁSZI Z AMERIKE.

Délavci brezi déla. Szlobodna Rejes glászi, ka je v Ameriki prvoga januáriusa tri pa pó millónov ménje délavcov déla v fabrikaj, kak pred edním létom. Náj vecs délavcov je vó z déla szpadnoli v Ohio i Indiána drszélaj. Avtomobilszke fabrike szo szkoron vse zapréte.

Zvéza Vógrszki Szlovénov. Dr. Stiegler Ernó v Szlobodnoj Rejesi od Zvéze Vógrszki Szlovénov písejo. Z lépmi recsámi opominajo avtomobilszke Szlovene, naj sze brigajo za svojo sztári kraj. „Eden národ svojoj krvi v vkúpdržsányem zse túdi za krepkoszt szlúszí. Ár csi nas, pod Jugoszlaviov bodócsi brat zná, ka mi li tiszto zseléno, za koj oni moljio, to znánye nyim mócs dá na tiszti vó, steroja prvé ali szfédi tak morejo vójszkúvati. Ár je sztanovita izstina, ka to ne osztáne tak dugo, ni pa na veke, kak je dnezsz.“

Od Krainszke mestrije i jálnoszi guesécsi nas artikuluj se „Szlobodna Rejes“ dojpostampali i zmerkanye je cujszpiszala. Tak právi, ka csi sze je tisztoza hípa, gda sze je tá krajnászke csúda i jálnoszt na avtomobilszke Szlovene obléla, najso táksi Szlovene, ki je méo kurázio pravico proti toj krajnászkoj nekrivecnoszti vópóvédati, tisztozi szo vószazi krajnászki barátje szocializtki stemplin na cselo príkelili. Kí je tisztoza hípa proti toj krajnászkoj mestrije i jálnoszi píszo i gúcsó, na tisztoza csloveka szo vózkricsáli, ka je proti katolicesánszkomí vadlúványi.

„Ali mi avtomobilszki Szlovenici szmo, právi dale té artikuluj, zadoszta mocsni, ka sze obránimo od téj jálni Krajnecov, naj szamo goszpodin Bóg pomága nase brate i szesztre, kí szo dnezsz dén vu sztárom krají pod témi Krajnecimi, ka naj sze ji oni tak morejo obrániti, kak sze ji mi obránimo. Nász avtomobilszke Szlovene vecs nedo mogli krajnászki popevje i barátje fundati, tak csi szo náš zse né mogli fundati. Mi Szlovenici eti vu Ameriki trno mocsno sztojimo vu nasi szlovenszki vkúperszpráviscsaj tak zagvúšno, ka té nase szlovenszke vkúperszpráviscsa ne dobíjo vroke Krajnci.“

POLITICSNI GLÁSZI.

Pogúbélnoszt vérsztvinszkoga zsitka. V Ameriki, v Angluskom orszázi dén od dnéva vecs délaveov ne dobi déla, ár vse fabrike vecs szprávlajo, kak odati znájo. Odati pa záto némejo ár szo avtomobilszki i angluszki pénezje prevecs dobri. V obládani orszázej pa fabrike némejo délati, ár némejo za nyúve lagve pénezje szírovo matério kúpúvati. Lagvi pénezi i dobri pénezi glíhno pogúbélnoszt príneszejo.

V szvétovnoj politiki velke tezsókóse jeszto. Francúzi i Anglusci névajo, ka do z Némekim országom délati, csi sze ne podá. Francúzi to naménje májo, ka velke drszéle obszédejo, gde nájvecs kamenoga vogéluya pa fabrik je. Angluszki orszáj pa na morszke krajine racsuna. Amerika pa Angluszki orszáj szta proti edendrugómi, rávnoes tak Amerika pa Japánszki orszáj. Velko gibánye sze zdígáva v Indíji, v toj velkoj drszávi, gde vecs kak szto millón lúszto zsvé i stera je fundamentum angluszkoga bogáztva. Prebívci Indíje szo proti angluszkomí ládányi.

V Francuskom orszázi je kormány Briand zéjo prék, kí je zse széskrátr bio prédnýi miniszter. Novine tak písejo, ka de on porazméto politiko rédo. Doszta nevole má Briand z szocializtími, ár sze té k komunizstom priblizsávajo. Francuski vérsztvinszki zsitek je túdi v teskom položsáji ár sze orszáj na to zavúpo, ka de Némzki orszáj grozno velko bojnszko dácsó placstúvo.

Nitti proti dokoncsányi pariske konferencie. Kak szmo v prvószéj numerí glászili je paríska konferencia edno nemogóese velko bojnszko dácsó vóvrgla na Némzki orszáj Nitti, prvési taljanszki prédnýi miniszter je odtaga ednoj novini etak pravo: „Né szamo vezdánsne nego prísesztno generácijo túdi na teliko na níkoj szprávití je nemogóese i krivicsno. Tó je nadalávanye bojne. Europa teacsaz nede méra méla, dokecs Némzki orszáj ne dobi méra. Ruszi i Mohamedánje nedo teacsaz mírovni, dokecs Némci ne dobíjo právi méra. Céla Europa sze dojporúsi, csi sze Némzki orszáj dojporúsi. Zdjai mi rávnoes tak imperialistiesne cíle naszedújemo, kak pred bojnov Némzki orszáj. Tó je né izstina nego zadomeszcsávanye.“

Csehszki ország je zdaj trinac pekla, pise Harben profesor v "Narodny Listy"-i. Vse mislyne je pokvarjeno. Szvojo dnasnost niscie ne vesini. Csehszka republika z protekcije i z korupcije zivie. Klouda szenator v "Cesko Slovo"-i pise, ka sze Nemci povsede pripravljajo i organizirajo, rozsje raztalajo, Nemsko drzelo krajnignoti sescije. Kormany malo oblaszt ma, ar szo legionariusje mocnisi kak kormany.

Kormendy vograskoga lusstva kovet na csehszkom orszacsom gyullesi je vopovedo, ka vograsko lusstvo, stero je k Csehszkomi orszagi szpadnalo, nigdar nede z szvoje volnoszt dober porgar Csehszkoga orszaga.

Benes, csehszki vonensnyi miniszter potuva. Csehi szo nyuv orszag v vonensnyi orszagaj cimprali. Csehszki orszag je ne v Pragi nego v Londoni i v Pittsburgi gonipostavlani brezi taljemanya domacsiga lusstva. Po taksem zatek toga orszaga tudi vonensnyi orszagje morejo goriodbrzati. Zato more Benes miniszter potuvati v Rim, v Paris. Z tem nadalava zitek szvojeja orszaga.

V Jugoszlaviji je politicsna sstava prevecs zmotjena. Kovetje szo sze dugo stikali, csi priszejo Petar krali dojdajejo, ali ne. Vecs kak polovica kovetov je odprvim ne siela dojdajti priszejo. Ali, gda je vopovedano, ka oni, ki ne dejejo dog priszejo, ne dobijo place, te szo zvon Radicevov ovi prizegli. Izdag je najvkeise pitanye, ka do Radicevci delali. "Rijec" tak pise, ka de med Horvatimi, Szarimi i Slovencami tak dugo stiala boja, dokacs sze ne razlojsijo. Horvati nescsejo Szrbi grata i Slovenci tudi tak pravijo, ka je Jugoszlavska idea zablodjena. Antant je tak mislo, ka je Jugoszlavske pitanye szrecsno dokoncs, ali viditi sze da, ka to pitanye zdaj esce z veksim plamenom gori, kak prve. Seaton Watson (Seotus Vintor) je nigda tak pizo, ka zalodna kultura v neszrecso pride, csi Jugoszlavi vszrbzke rok szpadnejo. Tak sze vidi, ka je iztino meo.

Znovim letom je Pasica prckzejo cugle kormanya, ali on tudi nemre red szpraviti, nemre vecsino dobiti vzkupesini. Murska Straza etak pise od polozsaja: "politician voditelje v motnoj vodé hodijo, drasava je v mocsvar szpadnola i den od dneva sze globse pogrozi v nyega; niscie ne misli na pogubelnost, niscie ne isce poti, stere bi pogelale z toga mocsvara".

Jugoszlavija je zopsztom v prijatelstvo sztopila z Taljanskim orszagom, ar je Taljanski orszag vse Jugoszlavske novine prepovedo razszurjavati v szvojem orszagi, gde 400,000 Slovencov i 200,000 Horvatov zivie.

V Zagrebi szo nisko novo mapo vddali. Ka je na toj mapi blid, cakovek nevé, ali neravno je moglo biti na nyé, gda je kormany szigurno prepovedo to mapo razszurjavati.

Jugoszlavszi "usztaven odbor" je centralizatsiesno vztavo szkleno z 23-mi glazmi proti 18 glaszom. Horvaski i slovencski kormany osztane, ali eden helytarot pride na eselo tej kormanyov. Nova vztava Jugoszlavio na male drzsle raztala. Triticovics miniszter je velki gucs drszo proti tisztim, steri autonomio zselijo. Tak je pravo, ka autonomia telko znamenuje, ka sze Hrvaski orszag pa Szlovenia pri prvot szrecsnoj priliki razlocsiti sesc od Szerbie.

d Vograskoga orszaga je Czernin Ottokar, dobro poznani avstrijszki miniszter na ednom gyullesi eto pravo: Vograski orszag vojszko ma ne za razveszeljenja vajo i antant to trpi ne za lepe sege vajo. Obadva znata, ka sescita. Vograski orszag zna, ka v ednoj novoj bojni na petaj more bidti i antant zna, ka belo vojszko potrebuje.

Hegedus financni miniszter je na ednom gyullesi etak pravo: Eden tretji tal Europe esce z plamenom gori, dokacs

sze te ogen ne vgsam, tecsasz Europa ne pride vréd. Csi sze Ruszozski orszag nazaj szpravti, té sze Vograski orszag tudi nazaj szpravi. Csakati trbé i delati trbé za edno zdaj nevindo domovino.

Benes csehszki miniszter, je v ednom velkom gucsi od Vograskoga orszaga gucsio i Vograski orszag je vesiti sto, kak sze more oponasati. Republiko je poracsio, pa demokracio. Gvsnio je to, ka Benes ne poracsio to z dobrotivnoszt nego zato, ar bi to Csehszkomi orszagi dobro szpadnalo, csi bi sze eti red pokvaro. Csehszki orszag je betezsen i zdravoga Vograskoga orszaga nemre priszebi trpeti. Zato je recept do na to, kak bi sze Vograski orszag mogo pokvariti. Ar csi republiko kesé meit, kakaj go ne poracsio szvojem zavéznikom Jugoszlaviji i Rumuniji? Demokracia i republika je ne vszedno, jeszto demokratsie monarhie, kak Angliski orszag i brezdemokratsie republike, kak Avstrija i Ruszozski orszag.

Gratz Gusztav, novi vonensnyi miniszter je na orszacsom gyullesi velki gucs drszo i Benesi je vopovedo, naj pred szvojom hissov meté. Vograski orszag je najmenye na telko demokratsien, kak Csehszki orszag, vograska pravica za odeberanye kovetov na szorsy podlagi sztoji, kak csehszka. Vograski orszag li té sztopi z Csehszkim orszagom v bogse prijatelstvo csi preganyenje Vgrov i Totov hejnya. Nadale je tapokazo na to jaino delo, stero Jugoszlavija v Baranyavarmegyovi dela, gda tu kommunizato podpera.

V pitanyi zalodnoga Vograskoga orszaga je Vograski orszag szvojo volo doszegnó, ar je antant avstrijszkom kormanyi edno pismo poslalo, v sterom ga opomina, naj sze v tom pitanyi z Vograskim orszagom zglijia.

Jürgen Diederich, nemskoga reichsratha kovet je Nemce Vograskoga orszaga opomino, ka je najvksa i najlepsa nemska navada vernost, naj to ne pozabio.

Arany Jánosa Toldi v našem jeziki.

Kardos János, té nájszkrblivnési délavec nasega jezika je med drugimi Arany Jánosa Toldia ino Toldia Vécsar tudi dojrbrno na nas jeziki. Ali od toga je dugo lét niscie nika né znó. Piszme szo sze na različni mésztaj vlácsile. V 1916-om léti je eden nas domivincsár v Szalafoi gorinajso eden tao té piszm, med témi je bio Arany Jánosa Toldi ino Toldia Vécsar. Toldi je zdaj v knigaj vodáni v Budapesti po Hornyánszky Viktora stamparji. Nase lústvo de gvsnio z velkov radosztjov castelo té lépe peszmi, nájlépse med témi, stere szo do etoga mó v našem jeziki napiszane.

Knige sze dobijo v Budapesti (Kókai Lajos könyvkereskedése IV., Kammermayer-u. 3.), v Szentgotthárdi (Wellisch Béla), v Radgonyi (Buchhandlung Semlitsch).

Odgovoren reditel: MIKOLA SÁNDOR.

Kediltszavo ino vúdávanye:

Budapest, VI., Nagy János-u. 7.

Céna napréplácsanya za Vograski orszag 40 koron na léto.

Napréplácsanye tudi gorivézme

Wellisch Béla knigovezsár v Szentgotthárdi.

HORNÝÁNSZKY VIKTORA STAMPARJA, BUDAPEST.